

О. Кисильова	Інтегральне особистісне утворення із вираженою спрямованістю
Н. Пфейфер	Сукупність реальних і перспективних можливостей спеціаліста, які необхідні для реалізації професійних функцій.

На основі вищезазначеного, під професійним потенціалом менеджера розуміють цілісну самоуправляючу та саморозвиваючу систему, яка включає в себе ресурсні можливості менеджера, які ґрунтуються на загальному рівні його спеціальної освіти та залученні його до управлінської діяльності. Окрім того, професійний потенціал складається із таких взаємопов'язаних компонентів, як особистісні якості, професійно-управлінські знання та здібності у сфері управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маноха І.П. Людина та потенціал її буття. К. : Либідь, 2022. 321 с.
2. Прищак М. Д. Психологія управління в організації. Вінниця, 2016. 150 с.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЄКТУВАННІ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ У НЕПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ

Стрельніков В. Ю.

*Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського
strelnikov.poltava@gmail.com*

Синергетичний підхід у проєктуванні освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті передбачає самоорганізацію, тобто упорядкування системи неперервної освіти за рахунок дії її складників.

З погляду синергетики (О. Гладкова [1, с. 338–343], В. Ільїн [2], В. Кремень [2; 3], Л. Лебедик [1, с. 338–343; 4; 5; 13, с. 128–157], Т. Левовицький [3], В. Огнев'юк [3], Н. Протасова [6, с. 281–282], С. Сисоєва [3] та ін.), сутність проєктування освітньо-професійної життєдіяльності особистості полягає в утворенні системи знань з цього напрямку. Процес засвоєння знань споживачем освітніх послуг має автоколивальний характер, тобто на початку навчання у неперервній освіті визначається основна ідея, поняття. Потім система знань з проєктування освітньо-професійної життєдіяльності особистості вибудовується як поступове розгортання і наповнення змістом цієї

ідеї через інші поняття. Далі набувають свого значення в цілісній системі знань окремі поняття, утворюється за допомогою загальної ідеї взаємозв'язок усіх елементів знань (Л. Лебедик [5, с. 109]).

Як стверджує синергетика, складні й відкриті системи: а) обмінюються інформацією, енергією, речовиною із середовищем; б) мають підсистеми, що постійно флюктують, а флюктуація може вести до руйнування організації; в) цей переломний момент є точкою біфуркації, коли неможливо передбачити напрям руху системи; г) система може перейти на більш високий рівень упорядкованості, який є «дисипативною структурою» (Л. Лебедик [5, с. 109]).

Дисипативним структурам властиві: когерентність; процес самоорганізації; замість загасання можуть підсилюватися флюктуації; здатність у точках біфуркації вибирати один з декількох можливих напрямів подальшої еволюції; еволюція дисипативних структур містить детерміністичні і стохастичні елементи, є поєднанням необхідності і випадковості; джерелом саморуку системи є неврівноваженість як обов'язковий її стан; час є внутрішньою характеристикою системи, який здійснює у ній незворотність процесів [11, с. 42].

Самоорганізація освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті, як соціальній системі, доповнюється самоуправлінням, адже у цій системі є люди (суб'єкти неперервної освіти), які мають свідомість, волю, інтереси і мету, протидіють стихійним процесам і хаосу.

Проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті здійснює інформаційний, енергетичний, матеріальний обмін із довкіллям, що характеризує «відкритість» системи як одну з головних властивостей самоорганізації. Проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті відкрите впливові суспільства, перетворює неперервну освіту зі способу навчання в засіб формування творчої освітньо-професійної життєдіяльності особистості, яка володіє синергетикою для подальшого самовдосконалення.

Проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті можна уявити як певний алгоритм, важливий елемент творчого процесу означеного проектування, який удосконалюється за допомогою набутих особистістю у неперервній освіті знань і досвіду. Їхній ріст відбувається не через повторення алгоритму, а через його подальше збагачення і розвиток, появу нового результату творчості особистості у неперервній освіті [7, с. 110–113; 8, с. 214–241; 9, с. 427–431; 10; 11; 12, с. 98–107; 13, с. 128–157].

Синергетичний підхід націлює проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті за умов, що споживач освітніх послуг на практиці використовуватиме знання, які здобуті ним самим. Надані ц механічно засвоєні знання швидко забуваються, у практичній діяльності вони не відіграють суттєвої ролі. Навчання споживачів освітніх послуг у закладі неперервної освіти не зводиться до засвоєння об'єму знань,

а до зміни внутрішнього соціального статусу його особистості. Ефективна підготовка до проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості відбувається тільки у самонавчанні і практичному застосуванні, є найбільш міцною, довго зберігається, адже споживач освітніх послуг у закладі неперервної освіти стає відповідальним, головною для нього є не оцінка викладача закладу неперервної освіти, а самооцінка ефективності своєї освітньо-професійної життєдіяльності.

Важливим для проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті є поняття синергетичного підходу «атрактор» як започаткована тенденція, яка набирає силу і забезпечує самоструктурування особистості у відкритому нелінійному середовищі. У проектуванні освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті атракторами є ті реальні структури, на які виходять процеси еволюції неперервної освіти як системи. Синергетичний підхід вирішує проблему побудови у свідомості споживачів освітніх послуг у закладі неперервної освіти системи знань і вмінь проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості на основі зміни змісту і технології навчання. За традиційного навчання споживачів освітніх послуг у закладі неперервної освіти застосовуються методи рецептів та інструкцій. Та все ж сьогодні вимагає методів конструкції – автономної побудови структури знань про проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості у свідомості споживача освітніх послуг у закладі неперервної освіти у результаті творчої взаємодії в діадах «слухач – слухач», «слухач – викладач».

У проектуванні освітньо-професійної життєдіяльності особистості у неперервній освіті виникає процес самоорганізації за умов, коли: а) особистість є відкритою і має можливість взаємного обміну інформацією і «енергією» з середовищем; б) заклад неперервної освіти має активне енергетичне начало – наявність ініціативних викладачів, які самі прагнуть до самовдосконалення, самореалізації і підвищують ефективність процесу підготовки до проектування освітньо-професійної життєдіяльності особистості; в) особистість має свободу вибору; г) особистість має реальний «енергетичний» вихід, має можливість реалізувати проекти освітньо-професійної життєдіяльності особистості, практично впроваджувати їх і отримувати позитивні результати; д) особистість розвивається на різних рівнях у системі діалогічної взаємодії; е) особистість зорієнтована на мету саморозвитку власної освітньо-професійної життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладкова О. А., Лебедик Л. В. Методологічний потенціал синергетичного підходу у професійній діяльності викладача вищої школи. Збірник наукових статей магістрів. Полтава : ПУЕТ, 2019. 425 с. С. 338–343. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/9149>

2. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті : контекст людиноцентризму. К. : Педагогічна думка, 2012. 368 с.
3. Кремень В. Г. Сучасний навчальний процес як синергетична система. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, В. Огнев'юка, С. Сисоевої. К. : Едельвейс, 2013. 460 с.
4. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>
5. Лебедик Л. В. Теоретичні засади підготовки викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 теорія і методика професійної освіти. Державний вищий навчальний заклад „Донбаський державний педагогічний університет”. Слов'янськ, 2019. 507 с. С. 98–114. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7981>
6. Протасова Н. Г. Синергетичний підхід до управління інноваційними процесами у післядипломній освіті. Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи : Зб. наук. праць. К. : Логос, 2000. С. 281–282.
7. Стрельников В. Ю. Застосування творчої спадщини Григорія Сковороди для розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників у системі неперервної освіти. Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2 – 4 груд. 2022 р.) / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава, 2022. 268 с. С. 110–113.
8. Стрельников В. Ю. Концептуальні основи навчання, що стимулює особистісний розвиток здобувачів освіти територіальних громад. Традиції та інновації у траєкторіях розвитку освітньо-педагогічного дискурсу : колективна монографія / наук. ред. Р. Басенко ; Полтав. ін-т екон. і права Університету «Україна». Полтава : Університет «Україна», 2022. С. 214–241.
9. Стрельников В. Ю. Моніторинг фахового зростання особистості в системі освіти територіальних громад в умовах децентралізації. Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (Бердянськ, 25–26.11.2021) / за ред. І. А. Барбашової, Л. Г. Ярощук. Бердянськ : БДПУ, 2021. 456 с. С. 427–431. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17996>
10. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.
11. Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 375 с.
12. Стрельников В. Ю. Філософські засади проектування дидактичної системи у неперервній освіті. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика. V Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю) (31 трав. 2022 р. / 1 сівана 5782 року). Дніпро: Акцент ПП. 2022. 211 с. С. 98–107.
13. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. Educational space: post-non-classical perspectives / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhypova. Varna: Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157.